

РОЛЬ ФІНАНСОВИХ МЕХАНІЗМІВ ВПЛИВУ НА СПОЖИВЧИЙ РИНОК НА ДО РЕАЛІЗАЦІЙНІЙ СТАДІЇ

Лащак В.В., к.е.н., доцент, Буковинський університет

Лащак Т.В., студент, Чернівецький національний університет

На нашу думку в залежності від проходження товару в часовому просторі варто здійснити градацію захисту прав споживачів як певного контрольного процесу на попередньому та поточному етапі тобто до реалізаційній стадії і послідуєчій після реалізаційній стадії. На кожній із таких стадій можна задіювати свої певні фінансові важелі механізму захисту прав споживачів, які доцільно розглядати в межах спроектованих існуючих економічних теорій саморегуляції ринку та впливу держави на ринок, як вплив ринкових(конкурентних), та не ринкових інструментів на якість та функціональність товарів які відповідають певним вимогам споживацьких інтересів. Стандартизація, метрологія та сертифікація є специфічними засобами державного регуляторного впливу на господарську діяльність які є водночас складовими національної системи технічного регулювання та генератором глибинних економічних передумов які впливають на якісні та функціональні характеристики споживчих товарів що в свою чергу трансформуються в задоволення чи не задоволення споживацьких очікувань від придбаних товарів.

Ключові слова: захист прав споживачів, фінансовий механізм та важелі впливу, імплементація, стандартизація, метрологія та сертифікація.

Постановка проблеми. В період глобалізації економіки перед державою гостро постає проблема захисту прав громадян, як споживачів. Необхідно чітко визначити наявні можливості держави зокрема роль фінансових механізмів в впливі на якісні та функціональні характеристики товарів робіт та послуг на до реалізаційному етапі. Розглянути можливість впливу держави через фінансові важелі на стандартизацію, метрологію та сертифікацію як засіб технічного регулювання якісних характеристик споживчих товарів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Проблеми питань захисту прав споживачів в ринкових умовах розглядаються на теоретичному і методологічному рівнях рядом вчених такими як: П. Калита [1], А. Мазаракі [2], Н. Салухіна [3], О. Язвінська [4], І. Дудла[5] та інші. У роботах цих авторів аналізуються загальні принципи, методи і прийоми захисту прав споживачів. Однак практично всіма науковцями захист прав споживачів розглядається на кінцевому етапі в момент реалізації або після придбання товару споживачем в основному з правової точки зору.

Метою дослідження є визначити можливі фінансові важелі впливу держави на якісні та функціональні характеристики товарів на різних стадіях товарного потоку.

Основні результати дослідження.

Захист прав споживачів доцільно розглядати в залежності від часового проходження товарних потоків, попередній і поточний контроль тісно пов'язаний з стандартизацією та сертифікацією продукції, а також метрологією. Розвиток цих напрямків в свою чергу сьогодні залежить від умов зовнішнього середовища, та передбачає імплементацію діючого законодавства до умов інтегрованого суспільства. Глобалізація здійснює неоднозначний вплив на розвиток країн світу: з одного боку, несе їм нові можливості, та забезпечує споживачів новими товарами а з другого,

може спричинити відчутні втрати, адже вихід на зовнішній ринок завжди пов'язаний зі вступом в конкурентну боротьбу. В умовах високої насиченості світових товарних ринків, де домінує пропозиція над попитом кожен товар і товаровиробник, який стоїть за ним, змушені вести жорстку боротьбу за споживача. На конкурентних ринках як правило, будь-який вид товару одночасно пропонують декілька постачальників на рівних або не суттєво відмінних економічних умовах. В цій ситуації перевага споживача надається найбільш конкурентоспроможному товару, тобто товару, який на одиницю своєї вартості (ціни) задовольняє більше вимог та виготовлений на більш високому рівні, ніж товари конкурентів. Конкурентне середовище є економічним, природним захисником інтересів споживача.

Об'єктивною і нагальною необхідністю економічного розвитку нашої держави є застосування міжнародних та європейських стандартів, технічних регламентів, процедур оцінки відповідності та ринкового нагляду, які будуть сприяти обміну товарами та послугами з торговими партнерами країн Європейського Союзу, підвищенню якості та конкурентоспроможності на всіх рівнях виробництва, торгівлі заради кінцевої мети – задоволення вимог споживачів, надійного захисту їх життя, здоров'я, створення безпечних умов праці та збереження навколишнього природного середовища.

Україна та Європейський Союз в рамках європейської політики сусідства схвалили спільний план дій „Україна – Європейський Союз”, виконання якого має на меті, зокрема, вдосконалення національної системи технічного регулювання та споживчої політики і наближення відповідного українського законодавства, норм та стандартів до законодавства ЄС.

Законодавчим базисом для формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері стандартизації, метрології, підтвердження

відповідності, управління якістю, державного нагляду, захисту прав споживачів служать законодавчі, та нормативно-правові акти. Зокрема декрет Кабінету Міністрів України „Про стандартизацію і сертифікацію” визначає правові та економічні основи систем стандартизації та сертифікації, встановлює організаційні форми їх функціонування на території України. Указ Президента України „Про заходи щодо вдосконалення діяльності у сфері технічного регулювання та споживчої політики”, в якому Президент України зобов’язав Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади вжити, в межах компетенції, заходи, спрямовані на розвиток технічного регулювання та споживчої політики, зокрема: 1) розробити і затвердити Концепцію розвитку технічного регулювання та споживчої політики і стратегічний план її реалізації; Державну цільову програму захисту прав споживачів; Державну цільову програму стандартизації; Державну цільову програму розвитку еталонної бази; 2) опрацювати заходи щодо прискорення впровадження технічних регламентів, розроблених відповідно до європейських директив; 3) запровадити декларації відповідності для продукції з низьким ступенем ризику для життя і здоров’я споживачів; 4) підготувати та внести в установленому порядку на розгляд Верховної Ради України законопроекти: про стимулювання вітчизняних підприємств до створення систем управління якістю, довкіллям, безпечністю харчових продуктів; 5) вжити відповідних заходів щодо укладання угод про співробітництво та взаємне визнання оцінки відповідності з державами – торговими партнерами України, а також активізації участі та представництва у міжнародних і європейських організаціях стандартизації, метрології, оцінки відповідності та захисту прав споживачів; 6) передбачати під час підготовки проектів законів про Державний бюджет України, фінансування заходів щодо вдосконалення діяльності у сфері технічного регулювання та споживчої політики; 7) вжити заходів щодо залучення міжнарод-

ної технічної допомоги для впровадження європейських директив та стандартів і створення сучасної інфраструктури у сфері технічного регулювання та споживчої політики.

Прийнята на виконання вищезазначеного Указу Президента України Концепція розвитку системи технічного регулювання та споживчої політики, передбачає масштабну адаптацію законодавства, нормативної бази, інфраструктури системи технічного регулювання відповідно до європейських стандартів, норм та правил. Відповідно до вимог статті 9 Закону України „Про стандартизацію” центральний орган виконавчої влади у сфері стандартизації, створює технічні комітети, на які покладаються функції з розроблення, розгляду та погодження стандартів. Зараз в Україні функціонує 152 технічні комітети у різних сферах діяльності, які створені на базі організацій, установ, науково-дослідних та проектно-конструкторських інститутів, науково-виробничих об’єднань, вищих навчальних закладів різного напрямку та підпорядкування. Після прийняття рамкового Закону України „Про підтвердження відповідності” була розпочата і активно проводиться робота з формування секторального законодавства, що полягає в розробленні і прийнятті технічних регламентів, якими запроваджуються акти європейського законодавства. Реформування системи обов’язкової сертифікації, а також суттєве скорочення Переліку продукції, що підлягає обов’язковій сертифікації, відбувається шляхом впровадження технічних регламентів, розроблених на основі європейських директив, та стандартів, добровільне застосування яких може сприйматись як доказ відповідності продукції технічним регламентам, а також через запровадження декларації відповідності продукції виробником або імпортером.

Протягом 2003 – 2011 років затверджені постановами Уряду 38 технічних регламентів, розроблених на основі європейських директив, в яких встановлюються обов’язкові вимоги щодо безпеки до певних видів продукції рисунок 1.

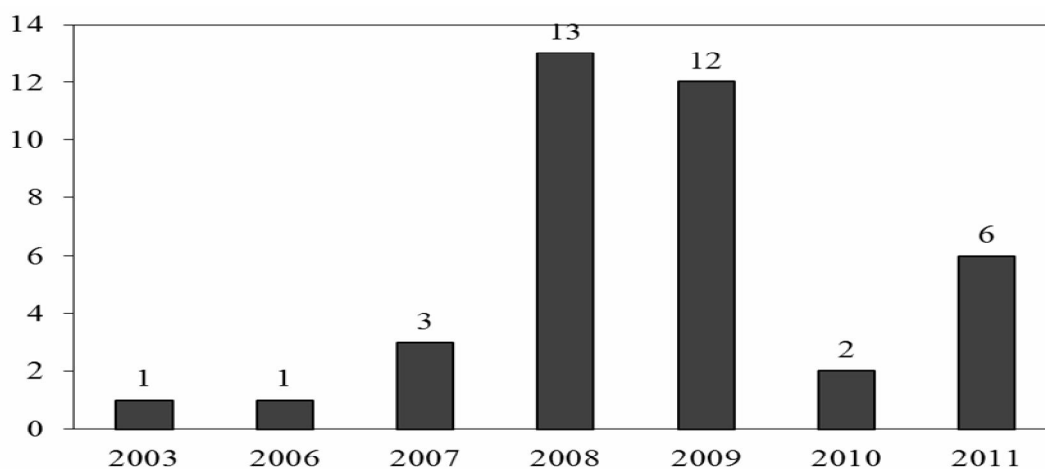

Рис. 1. Прийняті технічні регламенти та затверджені постановами Уряду протягом 2003–2011 років

Держава на шляху переходу від обов'язкової сертифікації продукції до оцінки її відповідності згідно з міжнародними вимогами повинна знайти джерела для фінансування створення інфраструктури органів які повинні здійснювати оцінку відповідності згідно з технічними регламентами. На початок 2011 року в Україні чинними були 5618 національних стандартів, гармонізованих з міжнародними та європейськими. Рівень гармонізації склав 25 %, проте статус асоціації з ЄС потребує прийняття як національних не менше 80 % європейських стандартів.

Не менш важливим напрямком в сфері з контролю за якістю а відповідно і захисті прав споживачів відіграє сертифікація систем управління. На виконання плану заходів з реалізації Концепції державної політики у сфері управління якістю продукції (товарів, робіт, послуг), Інститутом

управління якістю ДП «УкрНДНЦ» здійснено моніторинг стану впровадження та сертифікації систем управління за даними Реєстру Системи сертифікації УкрСЕПРО за 2012 рік. Моніторинг здійснювався за сертифікацією:

- систем управління якістю згідно з стандартом ДСТУ ISO 9001;
- систем екологічного управління згідно з стандартом ДСТУ ISO 14001;
- систем управління гігієною та безпекою праці згідно з стандартом ДСТУ OHSAS 18001.

У таблиці 1. наведено кількісні показники сертифікації систем управління в 2012 році в розрізі областей без врахування сертифікатів на системи управління, які видані іноземними сертифікаційними компаніями і не зареєстровані у Реєстрі УкрСЕПРО.

Таблиця.1

Кількісні показники сертифікації систем управління в 2012 році.

№ з/п	Область	Видано у I кварталі 2012 р.	Видано у II кварталі 2012 р.	Видано у III кварталі 2012 р.	Видано у IV кварталі 2012 р.	Всього видано за 2012 рік
1	АРК	9	2	12	15	38
2	Вінницька область	4	4	2	2	12
3	Волинська область	4	1	2	1	8
4	Дніпропетровська область	23	13	15	21	72
5	Донецька область	12	12	19	23	66
6	Житомирська область	3	5	6	2	16
7	Закарпатська область	0	1	0	0	1
8	Запорізька область	3	5	5	6	19
9	Івано-Франківська область	1	3	3	3	10
10	Київська область	33	41	37	44	155
11	Кіровоградська область	5	2	2	2	11
12	Луганська область	1	5	2	10	18
13	Львівська область	8	10	4	4	26
14	Миколаївська область	4	5	2	4	15
15	Одеська область	5	7	8	7	27
16	Полтавська область	8	4	11	9	32
17	Рівненська область	0	1	2	4	7
18	Сумська область	1	2	0	3	6
19	Тернопільська область	0	2	3	2	7
20	Харківська область	14	20	17	26	77
21	Херсонська область	5	1	1	3	10
22	Хмельницька область	4	3	8	17	32
23	Черкаська область	3	2	3	3	11
24	Чернівецька область	2	2	0	0	4
25	Чернігівська область	7	11	10	12	40
	Нерезиденти	11	13	11	14	49
	Всього	170	177	185	237	769

В розрізі кварталів 2012 року прослідковується певна тенденція щодо сумарної кількості виданих сертифікатів, в кварталах першої половини півріччя активність по сертифікації систем управління була значно нижчою чим в 4 кварталі, де ріст склав 52 одиниці порівняно з 3 кварталом 2012 року. Якщо порівняти в розрізі областей то лідерами є Київська де видано найбільшу кількість сертифікатів 155, також Харківська, та Дніпропетровська в яких видано в 2012 році зверх 70 сертифікатів різних систем управління. Найменша кількість сертифікатів управління в 2012 році була видана в таких областях як Закарпат-

ська – 1 та Чернівецька – 4.

Впровадження систем управління переслідує дві основні мети:

- 1) поліпшення, впорядкування, оптимізація роботи підприємства, забезпечення умов для виробництва конкурентоспроможної продукції, підвищення ефективності виробництва;
- 2) демонстрування споживачу(замовнику), що підприємство спроможне стабільно випускати продукцію необхідного рівня якості, таку, що задовольняє всі його вимоги.

Наявність сертифіката також дає такі переваги:
- визнання на ринках, у тому числі

міжнародних;

- можливість брати участь у тендерах, де є вимоги щодо сертифікації;
- підвищення довіри споживачів;
- формує корпоративну культуру, зокрема щодо якості продукції.

Загальна кількість чинних сертифікатів системи управління станом на 01.01.2013 року у порівнянні з показниками станом на 01.10.2012 року збільшилась на 119 сертифікатів, а саме згідно з ДСТУ ISO 9001 – на 107 сертифікати; згідно з ДСТУ ISO 14001 – на 11 сертифікатів; згідно з ДСТУ OHSAS 18001 – на 1 сертифікат.

Законодавчою основою національної метрологічної системи є Закон України «Про метрологію та метрологічну діяльність» від 11 лютого 1998 року № 113/98-ВР, який визначає правові основи забезпечення єдності вимірювань у нашій державі, регулює суспільні відносини у сфері метрологічної діяльності та спрямований на захист громадян і національної економіки від наслідків недостовірних результатів вимірювання. З метою забезпечення єдності вимірювань у країні, перевірки дотримання законодавства України «Про метрологію і метрологічну діяльність» та інших нормативних актів і нормативної документації з питань забезпечення єдності вимірювань, здійснюється державний метрологічний нагляд.

Стандартизація, метрологія та сертифікація є специфічними засобами державного регуляторного впливу на господарську діяльність які є водночас складовими національної системи технічного регулювання. Подальша необхідність реформування стандартизації, метрології і сертифікації являється однією із визначальних умов перебування України у Світовій організації торгівлі, зокрема в частині гармонізації правових та організаційних основ стандартизації, та підтвердження відповідності вимогам Угоди з технічних бар'єрів в торгівлі. Законодавчі норми стандартизації створюють правовий базис для визначення критеріїв якості товарів, робіт та послуг що можна трактувати як забезпечення управління якістю, а відповідно і захистом прав споживачів на етапі передуючому реалізації. Стандарт, як економіко-правовий критерій якості товару, неодмінно ви-

ступає елементом нормативної бази будь-якої діяльності у сфері управління якістю, відповідно законодавство про сертифікацію товару, контроль і нагляд за його якістю та інші системи законодавства про якість можуть здійснювати свої функції тільки у взаємодії зі стандартом.

Товари що не відповідають певним стандартам та якісним показникам попадають на ринок, якщо сегментувати його в залежності від походження, то ззовні шляхом контрабанди з-за кордону, або з середини шляхом підпільного виробництва в самій державі. Необхідно зауважити що не весь фальсифікат і контрабанда є прямою загрозою для споживача, окремі товари які завозяться з-за кордону вироблені в своїй державі цілком на законних основах, але з метою уникнення від сплати митних зборів вони переходять в розряд контрабандного товару, така ж ситуація з підпільним виробництвом на території самої України, де метою служить уникнення від оподаткування. Але якщо розглянути дану проблему в перспективі то опосередковано інтерес споживача буде ущемлений в зв'язку з перерозподілом грошових потоків не на користь законслухняного виробника який дотримується регламентованих якісних характеристик виробництва. За допомогою використання таких фінансових важелів впливу як оподаткування, видатки з бюджету на утримання контролюючих органів, видатки і залучення коштів на стимулювання дотримання та покращення якісних показників продукції держава повинна більш ефективно впливати ще на до реалізаційній стадії на споживчі характеристики товарів, робіт та послуг.

Висновок. Будь-яка діяльність у суспільстві повинна мати розвинуту законодавчу, нормативно-правову базу, яка адекватно і збалансовано відображає інтереси держави в цілому, кожного суб'єкта господарської діяльності та споживача окремо. Вплив держави в напрямку вдосконалення технічного регулювання через різні механізми в тому числі і з залученням фінансових ресурсів як бюджетних так і коштів які мають не бюджетне походження сприяє захисту інтересів споживачів на стадії попереднього та поточного контролю за якісними характеристиками продукції.

Список використаної літератури:

1. Калита П. Звенья одной цепи: Защита потребителей и товаропроизводителей немислима без интегрирующей основы – качества /П.Калита– Споживач. – 1997 – № 8.
2. Мазаракі А.А. Захист прав споживачів: соціально-правовий аспект / Київський національний торговельно-економічний ун-т / [Мазаракі А.А., Язвінська О.М., Ніколаєва Л.В., Притульська Н.В., Іваненко Л.М.] Людмила Вікторівна Ніколаєва (заг.ред.). – К. : КНТЕУ, 2002. – 312 с.
3. Салухіна Н.Г. Захист прав споживачів: навч. посібник / [Салухіна Н.Г., Язвінська О.М., Башкатова О.І.] – К.: МАУП, 2007. – 382 с.
4. Язвінська О.М. Історія консюмеризму: Навч. посіб. для студ. вищих закл. освіти з підприємництва і торгівлі / – 2.вид., доп. й перероб. – К.: КНТЕУ, 2003. – 363 с.
5. Дудла І.О. Захист прав споживачів: Навч. посіб. для студ. ВНЗ – Чернівці : ЧДТУ, 2006. – 268 с.
6. Экономический анализ. Конкурентоспособность экономики Украины в условиях глобализации. – К.: Национальный институт стратегических исследований. – Экономика: тенденции недели №12(346) март 2006 г. – С.8–10.

Лащак В.В., Лащак Т.В. Роль финансовых механизмов влияния на потребительский рынок на до реализационной стадии.

По нашему мнению в зависимости от прохождения товара во временном пространстве следует осуществить градацию защиты прав потребителей как определенного контрольного процесса на предыдущем и текущем этапе то есть до реализационной стадии и последующем – после реализационной стадии. На каждой из таких стадий можно задействовать свои определенные финансовые рычаги механизма защиты прав потребителей, которые целесообразно рассматривать в рамках спроектированных существующих экономических теорий саморегуляции рынка и влияния государства на рынок, как влияние рыночных (конкурентных), и не рыночных инструментов на качество и функциональность товаров которые соответствуют определенным требованиям потребительских интересов. Стандартизация, метрология и сертификация являются специфическими средствами государственного регуляторного влияния на хозяйственную деятельность, которые являются одновременно составляющими национальной системы технического регулирования и генератором глубинных экономических предпосылок влияющих на качественные и функциональные характеристики потребительских товаров что в свою очередь трансформируются в удовлетворение или не удовлетворение потребительских ожиданий от приобретенных товаров.

Ключевые слова: защита прав потребителей, финансовый механизм и рычаги влияния, имплементация, стандартизация, метрология и сертификация.

Lashtak V.V., Lashtak T.V. The role of financial mechanisms to influence the consumer market on to the stage of realization.

In our opinion based on the passage of goods in temporary space should make a ranking of consumer protection as a particular control process in the previous and the current stage is to 'implementation stage and subsequent stages after realizable'. At each of these stages can involve some financial leverage their consumer protection mechanisms that should be considered within the projected existing economic theories of self-regulation of the market and the state's influence on the market, as the impact of market (competitive) market instruments and not on the quality and functionality of products that providing specific consumer interests. Standardization, metrology and certification is specific means of state regulatory impact on economic activity which are both components of the national system of technical regulation and generator of deep economic preconditions that affect the quality and functional characteristics of consumer goods which in turn transformed into pleasure or not meet consumer expectations purchased products.

Keywords: consumer protection, financial mechanism and leverage, implementation, standardization, metrology and certification.

Дата надходження до редакції: 10.04.2014 р.
Рецензент: д.е.н., професор Гуторов О.І.

УДК 657.6:006.032

**ТЕРМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ В УКРАЇНІ
У КОНТЕКСТІ ПЕРЕКЛАДУ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ АУДИТУ**

О. В. Пасько, к.е.н., доцент;

М. І. Гордієнко, к.е.н., доцент.

Сумський національний аграрний університет

У статті досліджено термінологічні аспекти аудиту в Україні у контексті перекладу МСА. Досліджено ретроспективу вимог щодо використання МСА в Україні. Виявлено відмінності термінів у МСА до та після завершення програми підвищення зрозумілості. Окрему увагу зосереджено на п'яти випадках зміни термінів в україномовних МСА, без зміни цих термінів у англійській їх редакції. Обґрунтовується необхідність, з метою забезпечення сталості термінології, ведення чогось на кшталт належної правової процедури із перекладу, із залученням через механізм публічного обговорення, широкого кола зацікавлених сторін.

Ключові слова: міжнародні стандарти аудиту, ті, кого наділено найвищими повноваженнями, достатня впевненість, аудиторський звіт, прийнятність аудиторських доказів, письмові запевнення.

Постановка проблеми. Міжнародні стандарти аудиту (далі – МСА) визнані у багатьох країнах світу. На сьогодні вони застосовують як національні, або є базою для розробки націо-

нальних стандартів у більше, ніж 120 юрисдикціях по всьому світові. Офіційною мовою МСА є англійська (стандарти підготовлені англійською мовою з використанням орфографії, граматики і